

KRAJSKÝ PAMIATKOVÝ ÚRAD KOŠICE

váš list č. SNM-3814/2019-MBe/3933 a SNM-MBE/166/2019 zo dňa 03.05.2019
číslo konania: KPUKE-2019/12107-3/40181/SM,DU
vybavuje / kontakt: Ing. arch. Eva Šmelková / 058/2451121
Košice, 28.05.2019

Krajský pamiatkový úrad Košice (ďalej len „dotknutý orgán“), uplatňujúci záujmy, chránené osobitnými predpismi podľa § 11 odseku 2 písmena d) zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (ďalej len „pamiatkový zákon“), ktorý je vecne príslušným dotknutým orgánom a podľa § 9 odseku 5 pamiatkového zákona je miestne príslušným dotknutým orgánom na úseku ochrany pamiatkového fondu, na žiadosť vlastníka objektu: Slovenské národné múzeum Bratislava, Vajanského nábrežie č. 2, 811 02 Bratislava 1, zastúpeného správcou - Slovenské národné múzeum, Múzeum Betliar, Kaštieľna č. 6, 049 21 Betliar, podanej dňa 03.05.2019 na dotknutý orgán o súhlas k projektovej dokumentácii obnovy nehnuteľnej národnej kultúrnej pamiatky **Krásnohorské Podhradie, Hrad Krásna Hôrka**, súpisné číslo 600, evidovanej v Ústrednom zozname pamiatkového fondu pod číslom 518/1-22 (ďalej len „kultúrna pamiatka“), list vlastníctva číslo 346, parcelné číslo 390, katastrálne územie: Krásnohorské Podhradie, na základe súčasného stupňa poznania kultúrno-historických hodnôt vydáva podľa § 32 odseku 10 a v súlade s § 32 odsekom 12 pamiatkového zákona pre konanie stavebného úradu toto

záväzné stanovisko,

ktorým **súhlasí** s projektovou dokumentáciou „*Hrad Krásna Hôrka – odstraňovanie cementového špárovania z hradieb a odvodnenie parkánu, projekt pre ohlásenie stavebných a udržiavacích prác*“ (v ďalšom len "projektová dokumentácia") obnovy časti kultúrnej pamiatky Hrad Krásna Hôrka, súpisné číslo 600, evidovanej v Ústrednom zozname pamiatkového fondu pod číslom 518/1-22, v rozsahu:

Spríevodná a technická správa 24 A4

Výkresová dokumentácia:

1. Situácia hradu, M=1:350, 3 A4
2. Pôdorys, detail a rezy parkánu, M=1:350, 4 A4
3. Fasáda č. 1, 2, 3, 4, M=1:250, 2 A4
4. Fasáda č. 5, 6, 7, 8, M=1:250, 2 A4
5. Fasáda č. 9, 10, 11, M=1:250, 2 A4
6. Fasáda č. 12, M=1:250, 2 A4
7. Fasáda č. 13, 14, 15 M=1:250, 2 A4
8. Detail konkávnej rímsy, M=1:10, 2 A4

vypracovanou: Ing. arch. Róbertom Erdélyim, PhD, autorizovaným architektom, č. oprávnenia *2288 AA* a kolektívom – Ing. Marianna Štefanidesová a Ing. arch. Barbora Vachová, PhD., v apríli 2019

a pre vykonanie predpokladaných prác na obnove časti kultúrnej pamiatky podľa tejto projektovej dokumentácie dotknutý orgán podľa § 32 odseku 10 pamiatkového zákona určuje tieto **požiadavky**:

1. Po postavení lešenia a najmenej 30 dní pred začatím obnovy architektonických prvkov s kamennými ostentami, ktorých obnova bola na základe výsledkov architektonicko-historických výskumov určená reštaurátorským spôsobom (kamenná nápisová tabuľa, kamenné ostentia), zabezpečí vlastník podľa § 33 odseku 4 pamiatkového zákona u reštaurátora vykonanie reštaurátorského výskumu a na jeho základe vypracovanie Návrhu na reštaurovanie. Reštaurátorský proces si vyžiada účasť reštaurátorov, ktorých špecializácia a odborná spôsobilosť je zameraná predovšetkým na reštaurovanie kamenných architektonických článkov (špecializácie S6 – S8 Komory reštaurátorov).
2. Pre realizáciu zemných prác v súvislosti s navrhovanou drenážou v parkáne, ale aj inými prácami, je potrebné vykonať archeologický výskum a vykonať zemné práce metódami archeologického výskumu. Archeologický výskum je potrebné vykonať podľa právoplatného rozhodnutia o zámere obnovy, vydaného dňa 17.12.2013 pod značkou KPUKE-2013/19813-2/81962/SM,DU.
3. Cieľom reštaurátorského výskumu je ucelene zhodnotiť aktuálny stav, mieru poškodení a preskúmať estetickú kvalitu reštaurovaného diela. V rámci výskumu aplikovať metódy, ktoré majú predovšetkým neinvazívnu a nedeštruktívnu podstatu, v snahe zachovať a prezentovať reštaurované dielo v čo najväčšom rozsahu. Citlivo realizovať deštruktívne formy výskumu, podľa potreby odobrať vzorky pre laboratórny výskum, ktorý okrem iného určí vlastnosti použitého materiálu a zloženie farebných pigmentov, ktoré ovplyvnia spracovanie samotného návrhu na reštaurovanie.
4. Ak v priebehu reštaurovania (t. j. aj počas reštaurátorského výskumu) dôjde k novým skutočnostiam alebo k odkrytiu nepredpokladaného nálezu (napríklad aj statických porúch), je špecializovaný reštaurátor podľa § 33 odseku 9 pamiatkového zákona povinný bezodkladne o tom informovať správny orgán, práce v danej časti kultúrnej pamiatky prerušiť až do vydania rozhodnutia správneho orgánu o náleze. Správny orgán rozhodne o ďalšom postupe najneskôr do troch pracovných dní od prerušenia reštaurátorských prác.
5. Návrh na reštaurovanie bude spracovaný v rozsahu podľa § 5 odsekov 1 až 3 Vyhlášky Ministerstva kultúry č. 231/2014 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (ďalej len „Vyhláška“).
6. Celý priebeh reštaurátorského výskumu bude podrobne zdokumentovaný v písomnej, grafickej a fotografickej forme, zaznamenaný a zdôvodnený v záverečnom vyhodnotení o výskume.
7. Pre prípravu reštaurovania vykonať aj potrebné špecializované odborné reštaurátorské výskumy, pokiaľ ich bude plánovaný reštaurátorský zásah, či presné zistenie v minulosti použitých techník vyžadovať.
8. V súlade s § 5 Vyhlášky budú v návrhu na reštaurovanie všetky reštaurátorské zásahy dôkladne vyšpecifikované: technológia, použitá materiálová báza, spôsob výtvarnej interpretácie reštaurovaných prvkov.
9. Vlastník oznámi písomne (alebo e-mailom) správne mu orgánu v predstihu min. 7 dní začiatok prác na reštaurátorskom výskume na mieste, podľa § 33 odseku 4 pamiatkového zákona. Po ukončení terénnej časti reštaurátorského výskumu reštaurátor vykoná prezentáciu výsledkov sondáže, na ktorú prizve vlastník aj zástupcu správneho orgánu, a tento o prezentácii vyhotoví úradný záznam zo štátneho dohľadu.
10. Podľa § 33 odseku 6 pamiatkového zákona **vlastník predloží návrh na reštaurovanie** správne mu orgánu najneskôr 30 pred začatím reštaurovania. Priebeh a ďalší postup reštaurátorských prác bude určený po predložení návrhu na reštaurovanie, ku ktorému vydá správny orgán rozhodnutie. Vlastník zabezpečí, aby sa samotné reštaurovanie realizovalo až po vydaní rozhodnutia k Návrhu na reštaurovanie správne mu orgánom.
11. Vlastník v predstihu min. 7 dní písomne (alebo emailom) oznámi dotknutému orgánu začiatok terénnej časti reštaurátorského výskumu, ako aj meno reštaurátora, ktorý ho bude vykonávať. Po ukončení terénnej časti (sondy, vzorky) reštaurátor za účasti vlastníka a dotknutého orgánu bude prezentovať výsledky tejto časti výskumu, o tejto prezentácii

dotknutý orgán vyhotoví záznam zo štátneho dohľadu. Vlastník bude zvolávať pravidelné kontrolné dni za účasti správneho orgánu a zodpovedného reštaurátora už pri vykonávaní reštaurátorského výskumu, a to za účelom sledovania prác počas spracovania návrhu na reštaurovanie, a aj počas celej doby obnovy a reštaurovania.

12. **V projektovej dokumentácii naznačená dostavba schodiska z 1. nádvoría a znovupostavenie kamenného portálu rozobratej novogotickej kaplnky v parkáne nebude súčasťou prác, ktoré sú predmetom ohlásenia stavby.** Sú to zásahy, ktoré budú riešené a posudzované v rámci architektonickej štúdie a projektovej dokumentácie komplexnej obnovy hradu.
13. Štátny pamiatkový dohľad pri obnove kultúrnej pamiatky bude vykonávať zamestnanec správneho orgánu, podľa § 32 odseku 13 pamiatkového zákona.

Záväzné stanovisko podľa § 44a pamiatkového zákona po uplynutí troch rokov odo dňa vydania stráca platnosť, ak v tejto lehote nebolo použité na účel, na ktorý je určené.

Dotknutý orgán odôvodňuje vydanie záväzného stanoviska takto:

Vlastník kultúrnej pamiatky, Slovenské národné múzeum Bratislava, zastúpený správcom - Slovenské národné múzeum, Múzeum Betliar, Kaštieľna č. 6, 049 21 Betliar, podal dňa 03.05.2019 na dotknutý orgán žiadosť o posúdenie projektovej dokumentácie obnovy časti nehnuteľnej národnej kultúrnej pamiatky Krásnohorské Podhradie, Hrad Krásna Hôrka súpisné číslo 600, evidovanej v Ústrednom zozname pamiatkového fondu pod číslom 518/1-22. Kultúrna pamiatka - Hrad Krásna Hôrka je v komplexnej obnove, pripravovanej podľa rozhodnutia správneho orgánu k zámeru obnovy č. KE-12/491-04/2444/SM zo dňa 14.5.2012 a dodatku č. 1 k tomuto rozhodnutiu č. KPUKE-2013/19813-2/81962/SM,DU zo dňa 17.12.2013.

Projektová dokumentácia „Hrad Krásna Hôrka – odstraňovanie cementového špárovania z hradieb a odvodnenie parkánu, projekt pre ohlásenie stavebných a udržiavacích prác“ bola zabezpečená na základe uváženia vlastníka o nutnosti začatia obnovy vonkajšieho plášťa hradu. Projektová dokumentácia rieši odstránenie sekundárnych cementových povrchových omietok a škárovania, zrealizovaných počas obnovy hradu v 70. rokoch 20. storočia podľa vtedy zaužívaných postupov, ktoré sa však preukázali ako technologicky nevhodné. Súčasné poznanie v rámci obnovy pamiatok upustilo od využívania cementových zmesí, nakoľko z dlhodobého hľadiska sa tieto postupy ukázali dokonca ako devastčné pre historické konštrukcie. V ich dôsledku dochádza k zavíhaniu a následnému rozrúšaniu muriva. Preto je správny postup, navrhovaný v projektovej dokumentácii, tieto nevhodné zásahy šetrne odstrániť a očistené murivo stabilizovať a nanovo vyškárovať vápennou maltou. Projektová dokumentácia rešpektovala výsledky pamiatkových architektonicko-historických výskumov a na základe ich zistenia správne rozčlenila práce na tie, ktoré budú vykonané umelecko-remeselným, a na tie, ktoré budú vykonané reštaurátorským spôsobom. Reštaurovanie je osobitný spôsob obnovy podľa § 33 odseku 1 pamiatkového zákona, a preto dotknutý orgán požaduje, aby pred jeho začatím boli vykonaný reštaurátorský výskum s návrhom na reštaurovanie, ku ktorému dotknutý orgán vydá rozhodnutie podľa § 33 odseku 6 pamiatkového zákona.

Druhou - v projekte navrhovanou - súčasťou sanačných prác je znovuoobnovenie odtokových otvorov na parkáne. Priestor parkánu stratil po obnove v 70. rokoch uzavretím odtokových prierazov cez hradobný múr ich zasypaním a navýšením terénu schopnosť zbaviť sa množstva „rýchlej“ vody z návalových dažďov. Voda po daždi vsiaka do násypu parkánu a injektovanie a zatesnenie kamenného múru cementovou nepriepustnou škárovacou hmotou dlhodobo zabraňuje prirodzenému odtoku vody pomedzi kamene. To sa prejavuje vznikom deštrúcií v najnamáhanejších častiach murív. Ako riešenie tohto problému sú v projektovej dokumentácii navrhované úpravy spádovania terénu, ako aj obnovenie funkčnosti historických odtokových otvorov. Popri vnútornom líci parkánového múru projektová dokumentácia navrhuje vytvorenie odkvapového chodníka šírky 800mm a hĺbky 1000mm v skladbe: pieskové lôžko cca. 50mm, drenážna rúrka DN125, štrkový obsyp drenážnej rúrky s minimálnou hrúbkou 200mm, obalený geotextíliou a zhutnený štrkový zásyp. Umiestnenie okraja samotného odkvapového chodníka bude minimálne 150mm od vnútorného líca parkánového múru.

Zhromaždená voda v odkvapovom kanále po tejto úprave nemôže priamo atakovať múr a zvyšovať riziko jeho premrzania a vymývania. Pre umožnenie spoľahlivého rýchleho odtoku dažďovej vody z parkánu je nutné upraviť spádovanie jeho povrchov. Pre tieto zemné práce (ale aj iné) dotknutý orgán požaduje vykonanie archeologického výskumu.

Dotknutý orgán v zmysle platných rozhodnutí a záväzných stanovísk, vydaných k zámeru obnovy, a ku doteraz zabezpečenej prípravnej dokumentácii, vlastníkovi pripomína, že stavebné konštrukcie hradu a architektonické prvky a detaily, ktoré sú identifikované v inventarizačnom súpise hodnotných detailov a prvkov architektonicko-historického výskumu jednotlivých pamiatkových objektov NKP hradu Krásna Hôrka (spracovatelia Mgr. Luboš Kürthy, Mgr. Michal Šimkovic), musia byť zachované a odborne obnovené. K ich čiastočnej výmene môže dôjsť len výnimočne, a to po dôkladnom preverení všetkých možností ich záchrany a obnovy a po odsúhlasení dotknutým orgánom.

Toto záväzné stanovisko **oprávňuje** vlastníka k podaniu na príslušný stavebný úrad a v zmysle § 32 odseku 12 pamiatkového zákona je podkladom pre konanie stavebného úradu vo veci obnovy časti kultúrnej pamiatky v navrhovanom rozsahu.

Krajský pamiatkový úrad Košice
Hlavná č. 25
040 01 Košice
-1-

Ing. Kristína Markušová
riaditeľka
Krajský pamiatkový úrad Košice

Zasiela sa

1. Slovenské národné múzeum Bratislava, Vajanského nábrežie č. 2, 811 02 Bratislava, IČO 00164721

Na vedomie

1. SNM - Múzeum Betliar, Kaštieľna 6, 049 21 Betliar, IČO 00164721
2. Krajský pamiatkový úrad Košice, na založenie do spisu